

ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ УКРАЇНИ

Постановка проблеми Теперішня Україна переживає не найкращі часи, війна сході, окупація Криму, інфляція, корупція тощо. Усі ці проблеми повинні бути найближчим часом вирішені. Це зумовлює актуальність і необхідність всебічного осмислення ситуації.

Мета роботи полягає у аналізі ліберальної політики в Україні. Для розкриття поставленої мети ставимо перед собою наступні

Завдання: провести узагальнюючий аналіз хронології поширення лібералізму в Україні; дослідити основні ліберальні партії України. **Об'єкт дослідження:** ліберальні партії України.

Предмет дослідження: методи поширення ліберальних ідей в Україні. Сьогодні набула розголосу фраза, сформульована Френсісом Фукуямом: лібералізм як світоглядна та політична концепція приречена на перемогу. З огляду на значний вплив лібералізму у світі, а також на розповсюдження та популяризацію ліберальних уявлень в посткомуністичній Україні, згадане положення стало майже аксіомою для багатьох українських політиків та науковців. Під ліберальними ідеями маються на увазі прагнення до свободи, демократії, гуманізму. Лібералізм ґрунтується на визнанні пріоритетності прав особи, яка є вищою цінністю порівняно з колективом, нацією, суспільством та державою. Цей світогляд закріплює визнання святості та недоторканості приватної власності, гарантії прав та свобод особи. Лібералізм як політико-економічна концепція додає до цього необхідність поділу влади, такої організації економічного господарювання, яка ставить на перше місце свободу та природні здібності особи тощо. Зважаючи на сучасне розуміння ідей лібералізму та демократії, доцільно встановити співвідношення між цими поняттями. Зазвичай терміни лібералізм та демократія сприймалися як взаємопов'язані. Саме тому з'явилося словосполучення ліберальна демократія. Нині, коли відбувся процес оновлення не лише ліберальної, а й консервативної, соціал-демократичної концепції, проблема їх співвідношення з поняттям демократії знов актуалізується та набуває нових рис. Історія свідчить, що ліберальні ідеї в Україні здебільшого залишалися всупереч, сказати б, скоростиглому і автоматичному оптимізму Фукуями, приречені на неуспіх. Коли в другій половині XIX та на початку XX століття українські громадсько-політичні діячі лише починали приміряти ліберальні ідеї до українських реалій, ліберальна думка, як така, вже складала низку розвинених концептуальних модифікацій, теоретичних шкіл та практикуючих ліберальну ідеологію партій. В українській політичній думці ліберальна (демократична) ідея була завжди підпорядкована соціальній та національній ідеям. Можна вирізнити дві спроби реєстрації ідей лібералізму в Україні: перша пов'язана з намаганнями Михайла Драгоманова перенести західноєвропейські ліберальні уявлення на український ґрунт у другій половині XIX століття та поєднати їх з соціальною та національною ідеями; друга – з діяльністю представників російської ліберальної течії в Україні на початку XX століття. Перша спроба була невдалою передусім через відсутність організаційних засад для популяризації ідей. Що стосується XX століття, то причини загибелі паростків лібералізму загальновідомі: досить потужна партія конституційних демократів зникла з політичної арени після перемоги більшовиків. Носіями ліберальних ідей ще певний час залишалися деякі представники партії кадетів, що працювали в системі Української Академії наук. Але ліберальна модель в Україні ніколи не набувала закінченої форми. Входження теоретичних уявлень лібералізму в сучасну українську політичну думку пов'язане насамперед з формуванням партій, які позначають себе як партії ліберальної орієнтації. Ліберальний напрям в українській суспільній думці накреслив, фактично, Михайло Драгоманов. Перебуваючи під впливом декабристів та представників англійського лібералізму, він обстоював концепцію суспільства, що ґрунтується на ідеї об'єднання гармонійно розвинутих особистостей. Шлях до цього ідеалу – федералізм із максимальною децентралізацією та самоврядуванням громад і областей. Підхід М. Драгоманова полягав у необхідності пов'язати український національний рух та його програму з європейськими ліберально-демократичними концепціями. Проте значною мірою його світобачення мало виразне соціал-демократичне забарвлення. Загалом, аналізуючи суспільно-політичне життя другої половини XIX століття, необхідно брати до уваги тогочасну ідейно-політичну «моду» на соціалізм. Згодом протоліберальні ідеї Драгоманова перейняли Михайло Павлик, Іван Франко, Богдан Кістяківський. З 1895 року світогляд І. Франка еволюціонує, і вже до 1905 року він формує власну концепцію українського демократичного націоналізму (національної демократії). Ліберальні ідеї набули нового життя у період теоретичної дискусії доби першої російської революції, зокрема, у зв'язку з критикою більшовицької ідеології у збірнику «Вехи». Серед помітних українських громадських діячів-теоретиків лібералізму ключове місце посідає Богдан Кістяківський, син професора права Київського університету Олександра Кістяківського – активного діяча «Старої громади» та журналу «Основа». Богдан Кістяківський, навчаючись у Київському університеті, відчув на собі значний вплив ідей М. Драгоманова. У творчості Б. Кістяківського, першого українського фахівця в галузі філософії права, тривалий час визначальною була проблема співвідношення соціальної та ліберальної ідей. У 1902 році він друкує статтю «Російська соціологічна школа та категорія можливості», яка ознаменувала його рішучий перехід на позиції лібералізму. Микола Василенко схарактеризував світоглядну зміну Б. Кістяківського як рішучий злам: адже той першій перейшов від марксизму до ідеалізму [1-№ 2, 4, 5]. Про необхідність поєднання соціальної ідеї з ліберальною йдеться в роботі «Держава правова та соціалістична», де право розглядається в контексті соціальних наук і де обґрунтовується розуміння філософських засад правової держави. Своє тлумачення ліберальної концепції пропонували також Михайло Туган-Барановський та Максим Славинський. На сьогоднішній день в Україні існує лише одна сучасна ліберальна партія. Ліберальна партія України – сучасна українська політична партія заснована 12 вересня 1991 року у Донецьку. Ліберальна партія України – перша ліберальна партія з пострадянських країн визнана Ліберальним Інтернаціоналом, як така, що відповідає світовим критеріям політичного лібералізму. ЛПУ офіційно прийнята до лав ЛІ у статусі члена-спостерігача 23 листопада 1997 року на 48-му Конгресі Ліберального Інтернаціоналу, який проходив в Оксфорд (Велика Британія). Метою партії є популяризація та поширення ідей та засад лібералізму в Україні, проведення ліберально-демократичних реформ в країні. Традиційні цінності українського лібералізму: труд, правда і воля. Зараз Ліберальна партія України налічує 32 тис. членів, 423 міських та районних осередків в усіх областях України, АР Крим, містах Києві та Севастополі. Першим головою ЛПУ був І. Р. Маркулов, який протримався на посаді до 1995 року. З 1995 по 2014 ЛПУ пережила 3-ох лідерів і з 2014 рік і по сьогоднішній день є Михайло Володимирович Опанащенко. Також потрібно згадати про Петра Степановича Циганка який є Почесним головою ЛПУ який на сьогоднішній день є заступником голови данної партії. Загалом ЛПУ налічує 20 регіональних осередків по Україні. За свої 27 років існування партія завжди залишалась нецікавою для українців. Станом на 2018 рік лише 2% населення України підтримує цю партію. За сучасних умов лібералізм стає модною в Україні світоглядною та політико-економічною концепцією. Нині близько десяти українських політичних організацій декларують, що взяли на озброєння ліберальні ідеї. Але проблема сучасного українського лібералізму полягає у використанні морально і політично застарілих концепцій класичного лібералізму. Для України, як і для низки країн посткомуністичного світу, характерний «синдром імплантування політичних систем». Певна частина демократичних сил України, що зорієнтована на ліберальні моделі західного світу, свідомо чи вимушено пропонує прищеплювати ці світоглядні засади країн-донорів на пострадянський ґрунт. При цьому література, яка перевидається і пропагується в Україні, є здебільшого енциклопедичними посібниками початку та середини XX століття. За

приклад неадекватності сучасних «ліберальних» структур в Україні усталеним уявленням про лібералізм, може правити новостворена «ліберальна» фракція у Верховній Раді. Якщо аналізувати програмні документи цієї структури, то вочевидь побачимо, що більшість ключових понять взято «лібералами» з ідеології соціальної демократії. Цей ідеологічний гібрид прикметно віддзеркалюється й у складі членів і керівництва цієї фракції. Серед лідерів – Володимир Лановий та Леонід Кравчук. Якщо перший може бути цілком сприйнятий як політичний діяч проліберальної орієнтації, то Л.Кравчук відомий, насамперед, як уособлення цілком протилежної концепції – «українського державного розбудовництва» – уособлення з класичним номенклатурним родоводом. Серед рядових членів цієї «ліберальної» фракції – також колишні представники комуністичної та соціалістичної груп у парламенті. Цілком зрозуміло, що йдеться про специфічні ідеолого-підприємницькі кооперативи, які експлуатують власне назви (аби розв'язати проблеми фінансування партії за допомогою вітчизняних та зарубіжних промислових і фінансових кіл). Так, Ліберальна партія України задекларувала намір змінити свою назву на «Ліберально-трудова партія», а лідери Партії Демократичного Відродження України та Трудового Конгресу України свою «ліберальність» маніфестували в назві «Народно-демократична партія».

Отже, декларативна «ліберальна» орієнтація впливових урядовців сучасної України – ілюзія стосовно бездоганності й універсальності засобів реформування економіки, помножена на політико-економічне донорство міжнародних фінансових інституцій, за умов відсутності системи економічних перетворень та традицій економічного лібералізму може призвести до серйозних та непередбачуваних наслідків. Тому найближче майбутнє ліберальної ідеї в Україні, мабуть, буде значною мірою пов'язане з національною традицією та химерами сучасного українського політичного життя.

Література

1. Василенко Н. П. Богдан Александрович Кистяковский // Социологические исследования. 1994.
2. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. – 250 с.
3. Політологія [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Рудакевич, М. Гурик [та ін.]; за ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2019. – с. 320.